

ADALÉKOK MÓRICZ ZSIGMOND POLITIKAI PORTRÉJÁHOZ

Móricz Zsigmond őszinte politikai lelkesedéssel fogadta a proletárdiktatúra győzelmét. Mint a Tanácsköztársaság lelkes agitátora, az ország legkülönbözőbb helyein megfordult és elsősorban a mezőgazdasági munkásság között hintette és érlelte a szocializmus eszméit. Egy ilyen országjáró körútja alkalmával megfordult Heves megyében is. Gyöngyösön, Egerben, Füzesabonyban és Kál-Kápolnán közvetlen kapcsolatban a Heves megyei dolgozókkal, hitet tett a Tanácsköztársaság eszméi mellett.

Heves megyei útjáról is több korabeli feljegyzést olvashatunk. Most is néhány olyan adalékot közlünk, amely ha nem is az író tollából származik, mégis jellemző Móricz emberi-politikai magatartására.

1919. április 2-án Gyöngyösön járt, ahol a város polgáraival való közvetlen találkozás mellett a gyöngyösi gimnázium ifjúságával is találkozott, illetve nekik előadást tartott, amiről a *Vörös Mátraidék* megírja, hogy a gyöngyösi gimnázium VII. osztálya által rendezett Ady-ünnepélyen Móricz Zsigmond is jelen volt és Adyról mint proletárköltőről emlékezett meg. Utána Beregi Oszkár Ady-verseket szavalt [1]. Ugyancsak erről az eseményről írja Kolacs Kovszky Lajos. Heves megyei alispán a következőket: „Gyöngyösön a VII. osztály növendékei még április havában Ady-ünnepélyt rendeztek, ezen Móricz Zsigmond író beszélt, Beregi Oszkár színművész szavalt” [2].

Móricz Zsigmond Gyöngyösről Egerbe jött. Résztvett az 1919. április 8-i városi tanácsválasztásokon. Erről az *Egri Újság* „Az első választás a Magyar Tanácsköztársaságban” című cikkben a következőket írja: „Különös szenzációja volt az egri választásoknak, hogy megjelent körünkben illusztris nagy írónk, Móricz Zsigmond is, aki végigjárta valamennyi választási helyiséget. Mindenütt hosszabb időt töltött, s figyelte a szavazó proletársereget és a szavazás menetét, amelyről a „Világszabadság”-ban fog majd beszámolni. Az egri választás képét a legavatottabb magyar proletáriró tolla is meg fogja örökíteni” [3]. (Tudomásunk szerint a jelzett cikk nem jelent meg.)

Az író egri tartózkodása során megtekintett különböző intézményeket is. Egy ilyen látogatásáról számol be egy cisztercita tanár, s Móricz Zsigmondnak a cisztercita gimnázium igazgatójával folytatott beszélgetését foglalja össze röviden: „Délután Kalovits [4] barátunk behozta hozzánk főntnevezett Márton [5] elvtársat. Velük jött Móricz Zsigmond elvtárs is, a Tanácsköztársaság dísz-írója, a népies zsánerben. Az igazgatói irodában beszélgettünk egy kis félórát. De annyira más a világnézetünk, hogy egyetlen pontban sem egyeztünk meg. Nemcsak Móricz, akarom mondani Márton elvtársnak, de még az író Móricz Zsigának sincsen halvány sejtelve sem a papság mivoltáról. Mert az volt a téma, mit jelent

ez a kitétel: »elhagyjuk az egyházi pályát és világivá leszünk«. De azért megígérték, hogy tájékoztatni fogják a népbiztosságot a mi felfogásunkról» [6].

A fenti naplóíró cisztercita tanár Móricz Zsigmond világnézeti-politikai beállítottságáról még egy helyen nyilatkozik. Itt Gárdonyi Gézával hasonlítja össze: „Nagy csődület az utcán. Nagy tömeg az Egri Hírlap kirakata előtt: ott pingálták ki a térképen a Magyar Tanácsköztársaság végleges határait. Még a sánci remetét, Gárdonyi Gézát is lehozta a városba a nyugtalansága. Ott ödöng a tömegben tétova léptekkel, míg megpillant néhányunkat a terraszon. Örömmel siet fel, széket szerzünk neki, s beszéd közben elfeledtetjük vele a nyomasztó érzéseket. Azon csodálkozott főképpen, hogy mi milyen nyugodt és biztos lélekkel várjuk a fordulatot. Mert hogy el kell jönnie annak, ő is meg van győződve. De az ő lelke nem tud ilyen türelemmel várni. Micsoda más a lelke, gondolkodása, szíve, szava és levegője, mint Móricz Zsigmondnak, akivel szintén beszélgettünk már egyszer a mi ügyeinkről» [7].

J E G Y Z E T

[1] Vörös Mátravidék. 1919. április 3-i sz. és Dezséri Bahó László: Gyöngyös város 1918—19-ben a forradalmak alatt. Gyöngyös, 1940. 102. lap.

[2] Egri Áll. Levéltár. 2343.

[3] Egri Ujság. XXVI. évfolyam. 1919. április 9. sz.

[4] Kalovits Alajos, Heves megye közoktatásügyi népbiztosa.

[5] Hegedűs Márton, budapesti kiküldött az egri választásokra.

[6] Párttörténeti Intézet Arch. Tagyob. 2/15.

A beszélgetés a cisztercita gimnázium igazgatói irodájában zajlott le. Feltehetően arról folyt a társalgás, hogy a papi pálya önkényes elhagyása, az eskü megtagadása, a kiátkozás határát súroló tett; ugyanakkor azonban ismeretes, hogy az egyházi eskü alól való formális feloldást nem egy esetben érvényesítették, és így a papi pálya névleges elhagyása nem jelentette az egyházi papi eskü megszegését és nem vonta maga után a kiátkozást.

[7] Uo.